Ч. 251 (13.796). Львів, четвер 20. вересня 1934. Poczłowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Командант постерунку на засіданні соборчика.

(Допис з Холмщини).

У нас на Холмщині склалась подія, що хоч нібито дрібна й незначна, то проте кидає дуже характеристичне світло на тутешні відносини. А саме у дні 12. вересня ц. р. відбувався в селі Чесниках соборчик православного духовенства томащівського деканату. І ось уперше за 15 літ зявився на цей соборчик командант поліційного постерунку та заявив, що має доручення бути присутнім на засіданні соборчика. І лишився на соборчику, аж доки не скінчилося обговорювання питання про навчання релігії в школах.

Річ у тому, що тепер знову з особливим натиском адміністраційна і шкільна влада вимагає від священиків, щоб вони викладали релігію українській православній дітворі по польськи. На соборчику стверджено, що все обовязуюче законодавство признає, що православній дітворі має викладатись релігія в матірній мові, а розпорядок Міністерства Освіти виясняє, що про те, яка мова є матірньою рішають самі батьки дітей, а ніколи адміністраційна чи шкільна влада.

Командант поліції мав змогу переконатись, яка є воля батьків, бо присутні на соборчику представники від сіл рішуче заявили, що всі батьки бажають, щоб релігія у школах викладалась лиш по українськи. Ті представники заявили теж, що те домагання будуть обстоювати всіми можливими, очевидно легальними, засобами

50-ліття Української Католицької Церкви в Америці.

Велика ювилейна церковна манiфестація у Стемфорді.

Ню Йорк, 4-го вересня. (Вл. кор.) — Вчорашна маніфестація у Стемфорді, уладжена з нагоди пятьдесятьліття Української Католицької Церкви в Америці, випала, як можна було надіятись, величаво. Хоч загроза дощу від ранку відстрашила околицю від появи в такому числі, на яке раховано, то все таки ок. дві тисячі учасників прибули в час з ріжних сторін і міст та містечок. Прибуло 29 священиків, багато визначних громадян і маси вірних. Приїхали залізничими потягами, автобусами, автами та вантажними автами. Прибула філядельфійська гетьманська „Січ" в одностроях і сестри Червоного Хреста. Вони сповняли почесну сторожу і службу ввесь час маніфестації. Через нешкідливий зрештою, автобусовий випадок хор з Джерзи Сиτі прибув аж на кінець архиєрейської Служби Божої, яка розпочалася точно в годині 10 і покінчилася в год. 12.30 передпол. Її відправив єпископ Константин в асисті численного духовенства. Пристоящими були оо. Володимир Лотович і Дмитро Добротвор, діяконували оо. Максим Марків ЧСВВ. і Ярослав Скроцький. Хор, некомплетний через згаданий випадок з учасниками з Джерзи Сиτі, складався лиш зі співаків нюйорських і бруклинських. Ними управляв до євангелія гром. Василь Савицький з Бруклина, а після євангелія гром. Теод. Онуфрик з Ню Йорку.

Проповідь, навіяну пошаною до перших піонірів, що організували церковне й народне життя від пятьдесяти літ серед американських українців, виголосив еп. Богачевський, а для молодої генерації по англійськи о. Степан Тиханський. Многолітствія, внесені владикою, відспівав хор для духовної влади, присутніх вірних і всього українського народу. „Січ" віддавала сальви з крісів у часі многолітствія. Шатро, уставлене для сховку на випадок дощу, не було викроистане, бо погода витримала. Нарід лиш частинно стояв під шатром.

Після Служби Божої йшла свобідна перекуска в просторім городку довкруги шкільного будинку. При цій нагоді пізнавалися одні з одними та відсвіжували знайомства. Духовенство та ще дехто мали обід окремо в забудуванні прилюдної міської високої школи.

У великій авлі цісіж школи, яка має ок. 16 соток сиджень та простору сцену, розпочалася в год. 2.30 вистава сценічних картин „Бувальщина української еміґрації", здраматизованих автором, що знаний під іменем Світозір. Була це гра аматорів, доповнювана масовими сценами. Їх виконували члени хорів при українсько-католицьких церквах в Ню Йорку, Брукліні і Джерзи Сиτі під управою гром. Андрія Гели. Режисерував гром. Теодозій Каськів з Нюарку. Все, що є в нашій іміґрації благородне, знайшло свій вислів у виставі. Масові сцени давали враження, що це опера. Загальна критика така, що це початок українсько-американської драми. Про це буде написана спеціяльна критика одним з учасників.

Виставу і її значіння пояснив кількамінутовою промовою о. Володимир Лотович з Джерзи Сиτі, як впорядчик свята. Сама вистава тревала від год. 2.40 до 5.15. Вистава „Бувальщини" скінчилась саме так, щоб нюйорські учасники могли наспіти до свого потягу, який вертався в год. 6.30. Інші віділхали автобусами та автами.

Вступ Совітів до Ліґи Націй убе її принципи.

Вступна стаття „Журналь де Женев".

У „Журналь де Женев" з 11. ц. м. находимо вступну статтю п. з. „Чи пакт буде нарушений?" Стаття ця написана в осередку розмов, ведених із представником Совітів, заслуговує на те, щоби перекласти з неї головні місця.

„Чи приймуть Радянський Союз до Ліги Націй? Чи гарантії, які може дати совітський уряд, будуть признані згідними зі зобовязаннями пакту? Така по суті основна проблема, яку мають перед собою збори Ліги у 1934 р.

Проблема, кажуть, торкається універсальности: „Ліга Націй або буде універсальна або взагалі не буде істнувати". Ліга Націй повинна безумовно прямувати до універсальности. Але автори пакту і його підписувачі не згадували там нічого про універсальність. У вступі читаємо тільки про бажання „дати гарантії миру і забезпеки", „оснувати міжнародні взаємини на справедливости і чести", „обороняти справедливість і якнайсовісніше шанувати всі зобовязання договорів".

Отже пакт основується на справедливости; цей принцип є критерієм його організації і фундаментом миру. Коли його відкинемо, тоді Ліга Націй стає тільки найбуденнішим союзом, зовсім подібним до того, який довів до гекатомб 1914 р.

Пакт це міжнародне зобовязання, яке усіх його членів зобовязує „якнайточніше шанувати". Отже проблема вступу Совітів зводиться до того: „Чи їх членство згоджується з текстом і духом пакту?" Ось єдине питання. Відповідь не повинна брати на увагу інші мотиви. Бо кожна інша думка незгідна з пактом довела би до того, що його нарушили би.

Стаття 1-а пакту ставить домагання, що кожна держава — кандидат на члена Ліги, повинна мати в себе „свободу правління". Чи у Совітському Союзі ця свобода істнує? Коста Ріку не запросили на члена тому, що її уряд повстав наслідком революції, яка нарушила конституцію краю. Большевицька революція з жовтня 1917 розігнала Установчі Збори і силою настановила диктатуру одної партії. Ніколи цієї диктатури не підтримало загальне народне голосування.

Цьому не можна протиставляти факту, що кілька держав, членів Ліги, мають нині диктаторський режім. Усі ці держави ввійшли до Ліги, заки в них запанувала диктатура і в кожному випадку ця диктатура дійшла законно до влади, піддаючись голосові народу. Ніколи Ліґа не приймала кандидатури незаконного уряду.

Та треба йти ще далі. Коли навіть приняти би законність совітської конституції, то її вже нарушили і буквально і щодо її змісту. У частині 1-ій 11-ої статті каже вона, що сфедеризовані держави мають право виступити зі Совітського Союзу. Коли совітська Україна хотіла скористати з цього права, тоді уряд її розігна-

…ли, а російський диктатор досі панує там при допомозі військової окупації.

Совітський Союз приходить до Женеви як федеративна держава. Існування федеративних держав це фікція і засідання Ліги не може приймати її за дійсність, заплющуючи очі на очевидні факти. Москва не має права промовляти від України, Грузії та інших держав, що є у федерації з нею, а опинились під військовою окупацією. Приймаючи совітську кандидатуру, Ліга Націй признала би тимсамим права Москві і з правничого погляду поставила би Україну, Грузію, Кавказ і Туркестан під большевицьке панування, отже стала би опікункою і спільничкою жорстокого гніту над 70 міліонами людей. Вона стала би спільничкою чрезвичайки і нарушила би першу статтю пакту.

Москва підписала з Грузією договір, яким де факто і де юре визнала повну незалежність цього краю; переговорюючи з українським національним урядом і в ріжних документах визнала вона де факто повну незалежність України. Москва займає військовою силою ці держави, отже нарушує цим міжнародні зобовязання.

Коли Рада Ліги всеж прийме Совітський Союз, вона створить прецеденс лиховісний для свого істнування. Бо від тепер не треба вже буде шанувати міжнародніх зобовязань. Чи можна з пакту робити клаптик паперу?

Універсальність Ліги Націй має тільки тоді значіння, коли вона вважає за ненарушний принцип справедливости і чести. Вступ Совітів до Ліги вбиває цю універсальність.

Роля Німеччини в совітсько-японському конфлікті і російська еміґрація.

Прага, вересень 1934.

На тлі найріжнороднійших комбінацій з приводу совітсько-японського конфлікту, появилася була недавно на сторінках европейської преси вістка про тайний німецько-японський союз. І хоча це рішуче заперечила і японська преса і відповідальні політичні японські чинники, нпр. японський посол у Праві в інтервю з редактором „А—З", то всетаки ця поголоска вперто втримується далі і стає джерелом щораз нових і нових комбінацій, а то й тривожно-сензаційних вісток.

І так на сторінках чеської преси можна було останніми днями вичитати про те, яку то визначну ролю відіграє в японсько-совітському конфлікті Розенберґ.

Розенберґ є нині, мовляв, дійсним керманичем закордонної політики Німеччини, він має — згідно з інформаціями паризького „Ексцельзіору" — стати теж небавом міністром закорд. справ на місце Нойрата. Нойрат має відійти, бо його закордонна політика —це одна черга невдач. Нойрат, колишній посол у Римі, цілу концепцію закордонної політики Німеччини будував на німецько-італійській приязни. Але в останньому часі Італія станула недвозначно на протинімецькому становищі; це зруйнувало цілу нойратівську концепцію і тому теперішня закордонна політика Німеччини йде тими напрямами, які їй вказує Розенберґ. В протилежности до Нойрата є Розенберґ активістом і мріє про німецько-анґлійсько-японську приязнь, а до Італії не привязує взагалі ніякої ваги.

Пляни Розенберґа натрапляють покищо на трудноці в Анґлії, але зате в Японії розвиваються успішно. Від якогось часу до Берліна навідуються одна за одною ріжні військові японські місії. За чим вони сюди їдуть — напевне не знати, але можна догадуватися, що — тут, у Берліні, вони радять над ріжними военними проблемами у звязку зі совітсько-японським конфліктом. Роботою Розенберґа треба вважати теж і те, що німецька преса покинула гострі виступи проти японського дампінґу і що про цілу нинішню політику Японії пише лише прихильно. Особливо видно це на способі писання „Фелькішер Беобахтер", що його головним редактором є саме Розенберґ. До постійного закріплювання японсько-німецької приязни допомагає особливо спільна ненависть до Совітів. Підчас коли ціла російська еміґрація з Мілюковим, Денікіном і іншими є рішуче проти Японії, орґанізує Розенберґ фашистівські елементи російської еміґрації і вживає їх як емісарів в Манджурії, щоби вони там ще поглиблювали японсько-совітський конфлікт. Провід і цілий штаб цих Розенберґових російських фашистів перенісся недавно до Харбіна. До цього штабу вислав Розенберґ теж своїх людей. Перше завдання перетягнути на сторону Розенберґових плянів тамошню німецьку кольонію вже виконане, а тепер йде праця над орґанізацією леґіону добровольців в тамошніх німців і москалів. Цей німецько-російський леґіон, озброєний німцями, стоїть вповні до диспозиції японського уряду. Найважнішим завданням того леґіону є, згідно з пляном Розенберґа, спровокувати в догідному моменті конфлікт зі совітськими пограничними військами і в той спосіб дати Японії причину до інтервенції та збройного виступу.

На тлі таких сензаційних вісток про творення на Далекому Сході німецько-російського леґіону, дуже цікаво зарисовується стаття генер. О. Хорвата, бувшого високого царського достойника, що тепер постійно живе в Пекіні, поміщена в далеко-східньому російському часописі „Заря".

Стаття називається „Тільки на Далекому Сході може початися відродження Великої Росії", а хід її думок такий:

„Переживаємо важну історичну добу боротьби за панування над Тихим Океаном і за господарське опанування Далекого Сходу. Найважнішу ролю в цій боротьбі відіграє Японія. Японські острови нині вже перенаселені, а тому японці потребують нового простору для кольонізації та головно нової бази для господарського розвитку. Деж їй цього шукати? Ані Західний Китай, ані російський Далекий Схід не можуть задовольнити цих японських вимог. Простором який вповні відповідає цим життєвим вимогам Японії є лише Манджурія. Тут подостатком сирівців, бо країна має великі природні багатства. Манджурія є теж вигідним ринком збуту для японського промислу.

Японія не змагає до захоплення російських територій, бо це загрожувалоб їй далекойдучими політичним ускладненням і вимагалоб від неї великих жертв, які не стоялиб у ніякому відношенні до здобутків. Колиб Японії дійсно залежало на російських просторах на Далекому Сході, то вона могла була їх легко добути ще в 1917—1922 рр. Нині Японія не має пляну поширити свої державні кордони коштом російських далеких земель, навпаки, в інтересах Японія є мати в будучій національній Росії доброго приятеля. Але саме тому її становище в Манджурії мусить бути цілком забезпечене. Японія потребує на азійському суходолі певного і сильного союзника а ним може бути лише російський нарід, але нарід вільний, а не поневолений большевиками.

Для Японії Совіти це велика небезпека. Їхні методи провокації і пропаґанди доведуть остаточно до того, що і Манджурія і Корея підпадуть їхній заразі, а це дуже болюче відчули би в першу чергу японці. Щоби рятуватися перед

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. ВЕРЕСНЯ 1934.

АРТУР ШНІЦЛЄР. 3)

Сліпий Джеронімо.

Джеронімо притакнув головою, взяв ґітару під плече й, дотикаючи поручча сходів, вийшов на гору:

— Дай мені в руку! Як давно я вже не дотикався золотої монети!

— Що? — спитав Карло. — Про що ти говориш?

Джеронімо був уже в кімнаті й витягнув руки, щоб обняти брата за голову; це був усе знак, що він чогось дуже тішився.

— Карле, брате мій любий, видиш, є на світі такі добрі люди.

— Певно, — сказав Карло. — До тепер є дві ліри*) і трицять чентезімів; а тут є ще австрійські гроші, буде може з пів ліри.

— Але двацять франків, але двацять франків! — закликав Джеронімо. — Я прецінь знаю! Він посунув через кімнату і сів тяжко на лавку.

— Що знаєш? — спитав Карло.

— Перестань жартувати! Дай мені в руку! Як давно я вже не мав золотої монети в руці!

— Що хочеш? Звідкиж я маю мати золоту монету? Є дві чи три ліри.

Сліпий ударив у стіл.

— Ну, але тепер уже раз досить, досить! Чи хочеш сховати їх передімною?

Карло глянув на брата зажурено й зі страхом. Сів коло нього, присунувся зовсім близько й успокоюючи взяв його за руку.

— Я не ховаю нічого перед тобою. Як можеш щось такого припускати? Нікому не прийшло й на думку давати мені золоту монету.

— Алеж він сказав мені!

— Хто?

— Той молодик, що бігав сюди й туди по дворі.

— Як? Я не розумію тебе!

— Так сказав до мене: „Як називаєшся?" а потому: „Уважай, не дай себе обманути!"

— Тобі щось снилося, Джеронімо, то неможливо!

— Неможливо? Яж чув прецінь, а я чую добре. „Не дай себе обманути, я дав йому золоту монету..." ні, він так сказав: „я дав йому двацять франків".

Надійшов коршмар.

— Ну, що з вами? Чи вже залишили своє заняття? Слухайте, таж саме фіри внизу заїхали.

— Ходи! закликав Карло, — ходи!

Джеронімо не рухався. — Пощо? Пощо маю йти? Що мені це поможе? Ти стоїш прецінь при мені.

Карло поклав руку йому на рамя. — Тихо, ходи тепер униз.

Джеронімо замовк і послухав брата. Однак на долині сказав:

— Ми побалакаємо ще про це; ми ще побалакаємо.

Карло не розумів, що сталося. Чи не збожеволів Джеронімо нагло? Бо хоч нераз скоро вибухав гнівом, а проте так ще ніколи не говорив.

На возі, що саме надіхав сиділо двох анґлійців; Карло зняв капелюх перед ними, а сліпий співав. Один із них зліз з візка та кинув пару монет у капелюх Карла. Він сказав: „Дякую!" а потім, якби сам до себе: „Двацять чентезімів". Лице Джероніма залишилося непорушне: він завів нову пісню. Віз із двома анґлійцями відїхав.

Брати пішли мовчки нагору по сходах. Джеронімо сів на лавку. Карло станув біля печі.

— Чому не говориш? — спитав Джеронімо.

— Бо, — відповів Карло, — то мусить так бути, як я тобі сказав.

Його голос трохи тремтів.

— Що ти сказав? — спитав Джеронімо.

— Це був може божевільний.

— Божевільний? О, це знаменито! Коли хтось скаже: „Я дав твому братові двацять франків", — то він божевільний! — Га, а чомуж він сказав: „Не дай обманутися", — га?

— Може він і не був божевільний, але є люди, що нам бідним люблять робити пакости...

— Ет! — закричав Джеронімо, — Пакости?! Так, добре ти вцілив, я лише на це чекав! — Випив вино, що стояло в склянці перед ним.

— Алеж, Джеронімо! — закликав Карло; він чув, що зі зворушення ледви може говорити.

— Чому мав би я... як можеш так думати!..

— Чому тремтить твій голос... га?.. чому?..

— Джеронімо, я присягаю тобі, я —

— Ет, не вірю тобі! О, тепер смієшся... я знав, що будеш тепер сміятися!

Слуга крикнув знизу:

— Гей там, сліпий, люди є тут!

Брати встали зовсім механічно й зійшли на долину. Надіхали разом два вози, один з трьома панами, другий з якимось старим подружжям. Джеронімо співав. Карло стояв біля нього зовсім прибитий. Що він мав тепер робити? Брат не вірив йому! Чи це було можливе? — Подивився несміло з боку на Джероніма, що співав свої пісні. Йому здавалося, наче бачить думки, що перепливають через те чоло; вони були такі, яких передше ніколи там не запримітив.

(Далі буде.)

*) 1 ліра — 45 сот.

ріжк загрозою. Японія має лиш один вихід: витиснути большевиків з Далекого Сходу, а цим самим допомогти російському народові в його боротьбі за Нову Росію. Союз Японії зі Совітами неможливий, зате союз Японії з національною Росією це її життєва конечність.

Якіж висновки з цього? Реальна протибольшевицька акція може початися лише на Далекому Сході, бо Зах. Европа зі своїми клопотами за вдержанням европейської рівноваги не має інтересу у відновленні великої Росії, а тому то у боротьбі зі Совітами не можна нині розраховувати на її допомогу. У розгляді всіх можливостей, російська еміграція на Далекому Сході може мати в боротьбі за відродження національної Росії величезну, а то й вирішну ролю. Щоб усю протибольшевицьку акцію ввести в скоординовану течію, ген. Хорват пропонує російській еміграції на Заході скласти понадпартійний комітет для співпраці з еміграцією на Далекому Сході та з усіми тими, що нині ворожо ставляться до Совітів. Крім цього Хорват пропонує скликати в найближчому вже часі зїзд російської еміграції на Далекому Сході. На думку Хорвата Совіти будуть за всяку ціну оминати війни, бож війна це їх могила, а тому треба рахуватися з тим, що Совіти остаточно визнають нову державу Манджу-Ко..."

Як бачимо, то і Розенберг і ген. Хорват стоять на різко протисовітському становищі і потребі активної участи в японсько-совітському конфлікті. Поскільки лише ген. Хорват, як російський патріот, в упадку Совітів бачить відродження сильної національної Росії, постільки невідомо, чи те саме лежить у пляні гітлерівської Німеччини: чи теж більше реально рахується з повстанням на руїнах Совітів ріжнонаціональних держав.

М. Н.

Д-р Е. Аменде про національну політику у Совітах.

(УП) Коли Ленін приїхав був з Ціріху до Петрограду, обіцяв вичікуючій юрбі не лише „хліб і мир", але й волю всім тим, що почували себе за царату чужими у цілій імперії. Він навіть прибіцяв був тим народам деякі форми державного життя в етнографічних межах і в рамах совітської федерації. Тоді в його розпорядженні стояли вишколені кадри комуністів з національними переконаннями з немосковських країн, з України, Білорусі, Кавказу ітп. Були це мужі, що довгі часи за панування московського централізму і шовінізму утотожнювали соціяльні вимоги з національними вимогами своїх народів. Революційне обличчя старої ленінської гвардії мало національний вигляд. Поневолені народи при старому режимі вважали конструкцію совітської держави як перемогу національних прав над петербурським централізмом. Хоч це парадоксально, то треба признати, що більшості народів совітської імперії щойно національна політика Совітів защіпила національні почування.

Але вже в самому заложенні повстали суперечности між комуністичними тезами, які задумав був Ленін зреалізувати, та сповненням національних змагань деяких народів, яким царизм відмовив був права на національне життя. Признання національних окремішних прав поодиноким народам було для Леніна — так кажуть його наслідники — лише переходовою стадією, щоб під національною покришкою здійснити гасла соціялізму, а далі й комунізму. Отже зразу прийшло тут до зудару двох тенденцій, експонентів чистого комунізму, які нерадо гляділи на полекші національностям на всіх просторах імперії, і експонентів національно-культурного розвитку поодиноких народів, які хотіли свої тенденції якось погодити з комунізмом. Москва вважала місцеві школи, університети, академії наук ітп. лише місцевими засобами для того, щоби місцеві мови запрягти на службу комунізмові. З другого боку старалися комуністи у Києві, Харкові, Мінську, Тифлісі ітп. розвинути в рамах комунізму, як лише можливо найширше, національні питоменности своїх народів. Так почався розвій місцевого національного культурного життя. Однак такий розвій був виявом волі лише місцевих комуністів, а не ріжних контреволюційних затій на місцях, як це пробували москалі пізніше твердити.

Остання голодова катастрофа зі всіми її наслідками ввела у ту ситуацію радикальні зміни. Щоби зрозуміти такий розвій подій, що заповчаткувався десь від зими 1932/33 року у всіх краях Совітського Союзу, треба все мати на увазі факт, що Москва щорічно мусить стягнути з населення всіх територій при всяких обставинах і при вжитті навіть найбрутальніших метод відповідну скількість збіжжя. Однак тому, що ті землі були заселені не москалями, а українцями й іншими народами, те насильне стягування хліба змусило не лише народ, але й місцевих комуністів розпочати оборону. Отже боротьба уряду за хліб перемінилася в силу обставин у боротьбу проти всіх тих, що стали в обороні місцевих інтересів, а дальше і в боротьбу проти всіх національних рухів. В той спосіб голодова катастрофа стала переломовим пунктом в ослабленні свого часу національної політиці Совітів. Москва старається безжалісно винищити всі останки національної окремішности, в якій вона добачує протидержавну і протирежімну тенденцію. Природним ходом річей найбільше відбивається це на Україні, найбільшій по Московщині федеративній републиці в Совітах, що вже здавна була шпихлірем цілої російської імперії.

На чолі української совітської републики стояв донедавна чистокровний українець, приятель Леніна і співосновник совітської держави, Скрипник. Як лише Москва повела проти України формальний похід з приводу колективізації і хлібозаготовки, прийшло між Скрипником та за ним стоячими комуністами і між Москвою до гострої боротьби. Москва не завагалася Скрипника прямо усунути. Тому вона вислала на Україну свого проконсуля Постишева з усякими лише можливими повновластями і дала йому завдання, всіми способами не лише зломити український відпір щодо постачання Москві хліба, але й винищити основно все те, що чимнебудь нагадувало українську окремішність. Постишев, це той сам, що свого часу врятував був від японців далекосхідні совітські території. Підчас одного масового мітингу у Києві прийшло було між Постишевим та Скрипником до публичної суперечки. За декілька днів від того драстичного моменту проголошено світові, що Скрипник покінчив самогубством.

Від того часу, переводить Постишев свій пляновий похід в найбрутальніший спосіб проти всього українського. Сам він твердить, що тези інтернаціонального комунізму не даються погодити з основами національно-культурного розвитку народу. Залізною рукою чистить він українську комуністичну партію з усього національно-підозрілого елементу. Приблизно 25% членів партії викинено осінню минулого року. Також зліквідовано всі впродовж минувших років повставші організації та інституції на Україні. А вкінці взявся він за найбільш радикальний засіб. Довголітній кореспондент англійської газети „Крістіян Саєнс Монітор", який має славу авторитету в усіх питаннях, що торкаються Московщини, повідомив 29. 5. 1934. свою газету, що голодову катастрофу на Україні використовується для того, щоб винищити фізично всі національно-свідомі і Москві підозрілі українські елементи. Тому, що розподіл поживи відбувається по картковій системі, а розділ карток лежить в руках московського правительства, легко такий плян перевести в життя і винищити нелюбі Москві елементи. Словом, здушення національно-культурного руху українського народу відбувається тепер найрадикальнішими засобами фізичного винищення.

Події на Україні є взірцевим прикладом того, що нині діється у всіх немосковських краях московської імперії. Супроти інших народів, білорусів, кавказців, німців, жидів, туркменів ітд. стосується ті самі методи боротьби. На останньому московському партійному конґресі заявив був білоруський відпоручник Гакало, що таке саме відбувається в Мінську і на цілій Білорусі. Він сказав був, що боротьба за правильне переведення в життя большевицької національної політики в суті річи нічим не відріжняється від положення на Україні. Подібний звіт здав був на конґресі і делеґат Казакстану Мірзоян. Щож торкається долі жидів, то предсідник жидівського комітету в Парижі д-р Нахум Ґольдман заявив перед кількома днями, що національно свідоме та релігійно настроєне жидівство в Совітах скоро вигине, коли не наступить якенебудь зміна в останній годині. Тяжка трагедія німців у Совітах найкраще видна з факту, що з тої групи числом приблизно в 1 міліон вимерло з голоду і від переслідування, та передовсім систематичної висилки для рубки лісів на півночі, точно 140 тисяч людей. Такою самою трагічною є доля кавказьких народів, передусім грузин.

Ось правдиве обличчя сьогоднішньої національної політики Москви. Всюди бачимо одну ціль: винищення індивідуальних культурних змагань всіх націй, щоби їх можна було обхопити ідеальним пролетарським інтернаціоналізмом.

З приводу такого стану річей є невідкличним обовязком кожного поставити Москві вимогу признання прав національности при її вступі в Союз Народів.

Д-р Евальд Аменде.

(„Н. Цір. Цтг.")

VIII. міжнародній психотехнічний конґрес у Празі.

Прага, вересень 1934.

На протязі нецілого місяця є Прага ареною двох визначних світових конґресів. Щойно минулого тижня закінчився світовий фільософічний конґрес, а вже 11. ц. м. відкрилися великі салі фільософічного факультету Карлового університету для нового конґресу: VIII. міжнароднього психотехнічного, що буде тут радити цілих пять днів. У цьому конґресі бере участь велике число учасників з ріжних країн Европи за виїмком німців. Німці не беруть участи в цьому конґресі тому, що він відбувається під протекторатом Союзу Народів. Цікаво теж, що два визначні німецькі психотехніки Штерн і Ліпман заявили, що як неарійці резиґнують з членства в міжнародній психотехнічній комісії.

Цьогорічний міжнародній психотехнічний конґрес вже восьмий з черги. Перший відбувся ще 1920 р. в Женеві. Осідком другого з 1921 р. була Барцельона, третього Міляно 1922, четвертого Париж 1927 р., пятого Голяндія 1928 р., шостого Барцельона 1929 р., а сьомого Москва 1931 р. Восьмий конґрес мав відбутися спершу у Відні 1933 р., але з політичних причин мусіли його перенести на 1934 р. до Праги.

Цьогорічний конґрес значно ріжниться від усіх дотеперішніх. Всі попередні конґреси розробляли щойно проблематику та методи психотехніки, а цьогорічний конґрес дає вже підра-хунок вислідів психотехніки, як екзактної науки і її практичного значіння.

Програма конґресу дуже багата і ріжноманітна. Обіймає вона такі питання: порадництво при виборі звання, пристосування психотехніки при вихованні молоді, вишколі робітників та канцелярійного персоналу, психотехніка і звання лучбових працівників (залізн. машиністів, шоферів, пільотів і т. п.), психопатольоґія праці та співпраця психотехніки і медицини. Найбільше рефератів зголошено у шкільній секції. Дуже живу участь у зїзді беруть чеські психотехніки, головною при питаннях значіння психотехніки в шкільництві. І це нічого дивного, коли взяти під увагу, що в Чехословаччині психотехнічні досліди в школах, особливож середніх, поставлено так високо, як в ніякій іншій державі в Европі.

М-н.

З польської преси.

Хай польські чинники не перешкаджають сануванню середнєшкільних відносин.

В останньому (37-му) числі „Бюлетину Польсько-Українського" находимо на передовому місці статтю п. н. „Безрадність чи безсилля?", до якої Редакція додає такий коментар: стаття походить з українських педагогічних кол, звідки прислали її до „Б. П-У." у звязку з полємікою того часопису (з „Метою") на тему нездорових відносин в українських середніх школах і можливостей боротьби з ними. Редакція польського часопису завначує, що хоча не погоджується з частиною тверджень і добачує у них деяку тенденцію до генералізації і перескравлення, то проте поміщує ту статтю з огляду на дуже отверто поставлену у ній справу, яку інакше годі погодити.

Стаття дійсно відзначається ясністю і сміливістю, а редакція „Бюлетину" правду каже, що спутування свободи слова у такій важливій і складній справі не може довести до її санації. Автор статті ставить теж усі крапки над „і", виступаючи з виявленням фактів, про які зрештою в українському громадянстві відомо та про які у краєвій пресі досить важко писати.

Автор звертає увагу спершу на дуже цікавий момент, з яким повинні рахуватися польські чинники, які закидають українцям безрадність у сануванні шкільних відносин. Це два моменти: 1) цензурні умовини, з якими мусить рахуватися українська сторона і 2) „вищі" сили, незалежні від українців. Під цензурними умовинами автор розуміє не лише пресову цензуру, але й наслідки пресової дискусії для учасників.

Прилюдна дискусія на подібну тему, як автоматична співпраця українського націоналізму і поліційного конфіденціоналізму над руїною українського шкільництва, така дискусія ще тому надзвичайно важка, що найбільш компетентні одиниці з неї майже виключені. Не забирають голосу в ній уядуючі директори і вчителі середніх шкіл, тому, що просто грозилоб їм це втратою становища, втратою життєвої екзистенції.

Автор ширше пояснює це нездорове явище наслідками „операції відгромадянщення", яку від ряду літ переводить над українським учительством польська шкільна політика.

Той стан ідеального бюрократичного сервілізму українського вчительства має очевидно два кінці, — він є наче автоматичним усуненям українського вчительства від прилюдного обмірковування проблем молоді, та одночасно є теж обниженням авторитету українських директорів і вчителів в очах молоді, яка глядить на них погірдливо, як на сліпих виконавців волі всіх польських зверхників, як на урядовців, які не беруть активної участи в тому, що цікавить і болить цілий нарід.

Одночасно автор статті покликується на „Розбудову Нації", яка поміщує дописи середношкільників про розмови, що їх з учнями ведуть українські педагоги: колиб ті педагоги мали більшу свободу слова і не лякалися, що самі учні донесуть на них поліції, то напевне здобули би собі більший вплив на молодь.

Кажучи про незалежну від українців шкільну польську політику і поведінку на терені українських шкіл, автор проголошує тезу:

Оскільки саме поліція і адміністрація, шкільна і загальна, не змінять свого становища до української школи і метод поведінки супроти української молоді, то українське громадянство буде безсильне у боротьбі з акцією революційного націоналізму на терені школи. Підкреслюю: воно буде безсильне перевести санацію відносин дармa, що дуже добре бачить і ясно здає собі справу, як треба її перевести.

Не торкаючися цілости шкільної політики, покликується на приклади нетактовної поведінки польських учителів і технічного персоналу на терені українських шкіл. М. ін. наводить на приклад відносини в держ. українській гімназії у Львові (філія), куди призначили секретарем поляка-педагога, який остентаційно не вимовить ні одного слова по українськи та ще й дивиться боком на тих, що до нього, в мурах української школи, говорять по українськи. Опортуністичний сервілізм довів директора тої гімназії і деяких учителів до того, що вони дійсно говорять з отим секретарем по польськи: ніби „куртуазійна" дрібниця, яка має проте дуже поважні наслідки. Бо

молодь, надзвичайно чутка, а може навіть перечулена на пункті саме зовнішніх національних і патріотичних появів, зразом глядить на цілу канцелярію дирекції, на саму дирекцію, учительський персонал і цілу школу як на щось чуже, вороже, істнуюче лише на те, щоби її, українську молодь, шпигувати і постійно принижувати у її національних почуваннях. Може це явище і ненормальне, але ненормальними взагалі є відносини і треба з цим рахуватися, як з реальною обставиною. Що зрештою сказав би директор і вчительська рада і батьківський комітет і польська преса, колиб до польських шкіл призначували секретарів-українців, які навіть не вміли би зберігти такту?

Автор бачить у цім систему і, як на доказ, покликується на факт призначування до українських держ. шкіл поляків-терціянів, які поводяться супроти української молоді надзвичайно нетактовно, „глядючи за них виключно як на кандидатів на політичних злочинців".

Привернути довіря до школи, до педагогів і всього, що міститься у шкільних мурах, це альфа того, що можна назвати санаційною акцією відносин серед молоді. Українське громадянство не в силі зробити цього, як довго саме не має того довіря і не може його мати внаслідком істнуючого стану річей. Доки шкільні і адміністраційні власти не зрозуміють цього, громадянство буде безсильне.

В дальшому автор доказує, що все одно ніяка адміністраційно-поліційна акція не проведе санації відносин серед українських середношкільників, бо може це зробити лише боротьба на ідейному підкладі. Як на історичний прецеденс покликується на комуністичну роботу і радянофільські симпатії, які зростали, не вважаючи на адміністраційну акцію і численні судові процеси та які зліквідувало щойно українське громадянство через боротьбу на ідейному підкладі.

Таксамо з масовою психозою націоналістичної конспірації єдино успішною може бути боротьба, ведена на ідейному підкладі. У цій боротьбі не треба перешкаджати!.

Автор пригадує тривожний запит „Мети": чи спеціально комусь не залежить на тому, щоби в українських школах процвитала конспірація, через яку можна лекше ті школи зліквідувати, і доходить до висновку, що навіть у тому випадку остаточні висліди ледви чи вийшли би на користь польської сторони, хоч вони не лежать і в українських інтересах.

При всяких нагодах збирайте датки на мандрівні бібліотеки, які підуть на західні землі.

ХМАРИ НАД ЕВРОПОЮ.

ПАРИЖ, 18. 9. ПАТ. Хоча французька дипльоматія радіє з перемоги в Женеві, проте положення в Европі некорисне. Французький щоденник „Евр" пише, що Швайцарія переведе загальне голосування і виступить з Ліги Націй. Справа меншин затрівожила Францію, бо Польща веде політику протилежну з мировими інтересами Европи. Подорож премієра Мадярщини Ґембеша до Варшави трівожить Малу Антанту, що взаємини між Польщею і Францією напружені. Польща заключить союз з Мадярщиною, щоби винагородити заключення договору трьох прибалтійських держав.

Над Австрією теж хмариться. Мін. Саймон покидаючи Женеву, заявив, що В. Британія не підпише ніякого дипльоматичного акту, який обтяжував би його за вдержання миру в Австрії. Подібна ситуація істнує на Балкані. Болгарія не хоче підписати не тільки договору між балканськими державами, заключеного в Атенах, але теж нового договору з участю Болгарії.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. ВЕРЕСНЯ 1934.

СТ. ШМАНЬКОВЕЦЬКИЙ. 2)

З днів жаху.

Та око царського жандарма, озброєне окулярами галицьких москвофілів, стежило пильно за митрополитом та його діяльністю. Не було сумніву, що росіяни прийшли вже до Львова з постановою вивезти нашого Владику. Причина була ясна: „поражу пастиря і вівці розбіжаться"... Враз із російським військом, бо вслід за ним, приїхала хмара чорносотенного духовенства православного, що під проводом Евлогія стояла готова до „місіонарського походу", щоби навертати Галичину на православія. Адже невдовзі долетіли до Львова вісти, що населення села Жовтанці перейшло масово на православія, що парох Глиняй о. Филимон Решетилович (папський шамбелян!) приєднався до православної церкви і т. д. і т. д.

Та щоби вивезти митр. Шептицького треба було знайти якусь притоку, щоби такий акт насильства бодай сяк-так виправдати перед очима культурного світа.

І тут митрополит пішов їм сам на руку. Вже в неділю після наїзду російської навали, явився він у Волоській церкві, де на просьбу тодішнього пароха о. Давидяка виголосив гарячу проповідь до народу.

Візвавши зібраних, щоби дякували Всевишньому за охорону нашого престольного городу від можливого знищення й заглади, згадав про околиці, які бачив по дорозі до головної кватири, а якими прокотилася воєнна хуртовина, де зруйновані цілі села, згарища хат і господарських будинків, відки люди втікали і розбігалися перед страхіттям війни.

І закликав Владика молитися за свої родини, за св. Церкву та „за ті міліони, що зі зброєю в руці стоять проти себе, а водночас стоять перед лицем смерти".

„Моліться — говорив митрополит — і за тих, що боряться по цій чи по другій стороні, бо ми всі через Христа є брати і потребуємо Божого милосердя. Користаймо з нагоди, коли тепер за Божим допустом упали кордони, щоби ми могли себе ближче пізнати, а може зможемо дещо дати одні другим. Вони наприклад свою релігійність, побожність, а і ми могли би їм дещо доброго дати. Та мусимо себе пізнати, хоч у багато дечому ми є подібні до себе. У них відправа такасама як у нас, вони називають себе „православні" так ми „православні". Наше православя є церковне, їх православя державне, казьоне, себто вони опирають своє православя на державній силі, ми черпаємо ту силу в єдності зі св. Католицькою Церквою, через яку спливає ласка Божа і в якій є правдиве джерело спасения. Це можемо ми їм дати, а я зі своєї сторони — говорю це і перед декотрими з них — готов до всяких жертв, і коли схотять, найдуть у мені в кожнім часі відданого пастиря, навіть з пожертвою власного життя!

Ви ж, мої дорогі, є дітьми св. Католицької Церкви, що злучені з нею і черпаєте з неї своє щастя, бо вона є джерелом усяких ласк! Її держіться, хочби прийшлось вам для неї багато пожертвувати, навіть власне життя. Моліться за це і звертайтеся до всіх з любовю! Залишіться вірні своїм ідеалам, а коли так молитисьмете, то скоро настане такий, дуже всіми нами бажаний, для світа конечний мир! Амінь".

Так приблизно виглядала проповідь нашого митрополита до вірних та до приявних у церкві росіян.

Не прибільшуючи ні трохи, можна сьогодні говорити, що хто переживав у Львові у перші дні наїзду російських військ, дні переполоху, жаху, роспуки і зневіри, для того спомин про появу Владики у Волоській церкві та його зрештою невинна, обережно хоч сміло продумана й стилізована проповідь залишиться на все як щось незабутнє, памятникове.

Серед свого заляканого стада вірних та перед ворожим військом станув найвищий достойник греко-католицької церкви, станув як кований з граніту, гарний, незломаний і незахитаний, як втілення стародавньої „віртус романа", як одна з великих постатей на грані віків і подій — і голосив усім слова потіхи, казав покорюватись волі Господній, велів молитися за своїх і за ворогів та відноситися до всіх з любовю...

Як інакше ставився до німецьких наїздників бельгійський кардинал Мерсіє, що закликав свій нарід молитися словами пророка: „Єрусалиме, Єрусалиме! Ворог запанував серед твоїх мурів".

А коли ставав перед пруськими генералами, то все суворий, гордий, готовий кожної хвилини без надуми віддати своє життя.

І як повелася німецька окупаційна влада з найвищим достойником католицької Церкви в Брюселі, а як царські посіпаки з нашим митрополитом?

В найближчу суботу, себто 12. вересня около 7-ої години вечір явились жандарми у св. Юра та стали переводити ревізію, яка тревала до во-

Швайцарія рятує престіж культурного світу.

Заява през. Мотти проти вступу СССР до Ліги Націй.

ЖЕНЕВА, 18. 9. ПАТ. У понеділок вечором відбулася широка дискусія на сходинах VI. політичної комісії у справі прийняття СССР до Ліги Націй. Проти вступу СССР до Ліги Націй промовляли делегати Швайцарії, Португалії, Бельгії і Голяндії. За принаттям промовляли делегати Франції, Італії, В. Британії і Польщі.

ШВАЙЦАРІЯ НЕ ЗАБУДЕ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ЗВІРСТВ.

Хід промови делегата Швайцарії през. Мотти такий:

Швайцарський уряд завжди приязно ставився до російського народу. Одначе ніколи не хотів признати теперішнього большевицького режіму, хоча бажає поширення впливів Ліги. Швайцарський уряд рішений зберігти своє становище спротиву та вижидання.

ГРАБІЖ ПОСОЛЬСТВА.

Наше посольство у Петрограді пограбовано в 1918 р. Одного нашого службовика посольства большевики змасакрували і вбили. Ніколи у нас не прохали вибачення ані не виявили познак перепросин. Коли 1918 р. загальний страйк ледви не перемінився у домашню війну, тоді большевицька місія в Берні, якій ми потурали, піддержувала цю агітацію. Тому швайцарський уряд мусів військовою силою прогнати большевицьку місію з Швайцарії.

Всі державні і соціяльні підвалини Швайцарії суперечні з основами большевицького режіму. Наша прилюдна опінія була завжди свобідна. Наша преса користуєть я повнотою свободи. Федеральна Рада не знає, що таке офіційна преса. Нема ніякого натиску ані жадних директив згори. Одночасно маємо численні, ріжнородні, патріотичні організації, які формують світогляд громадян. Ми не були би демократією, якби було інакше.

ЕКСПАНЗІЯ КОМУНІЗМУ.

Совітський устрій Росії, який спирається на доктрині плекання експанзивного і воюючого комунізму не має передумовин, щоби спинитися поміж нами. На доказ през. Мотта наводить цілу низку аргументів. У кожній ділянці: релігійній, моральній, соціяльній, політичній та економічній комунізм є найрізкішим запереченням усіх тих ідей, які є головними нашими основами і серед яких живемо. Більшість держав забороняє пропаганду комунізму; всі держави вважають її державним злочином з хвилиною переходу з теорії на площину реального життя.

БОРОТЬБА БОЛЬШЕВИКІВ З РЕЛІГІЄЮ.

Большевицький комунізм поборює ідею релігії у кожній її формі. Ленін порівнював релігію з опієм. Свобода совісти у СССР є тільки оманою. Вірні релігійних культів та їхні родини не дістають у СССР харчевих карток. Церкви в руїні. У Москві було 500 церков і каплиць, з яких залишилось ледви 40.

ЗНИЩЕННЯ РОДИНИ, НЕВІЛЬНИЦТВО І ГОЛОД.

Комунізм розвалює родину, нищить індивідуальну ініціятиву та відбирає приватну власність. Працю організує у формах, які тяжко відріжнити від примусових робіт. У СССР панує голод.

СУТЬ КОМУНІЗМУ.

Головним бажанням СССР поширити комунізм. Життєвою конечністю комунізму — експанзія, яка переступить політичні кордони. Якщо комунізм зрікся би цього права, то заперечив би сам себе. Одначе коли залишиться вірним своїм засадам, тоді стане ворогом усіх і всім нам буде загрожувати.

СТРАХ ПЕРЕД ВІЙНОЮ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

Наша преса і патріотичні організації виступають рішуче проти вступу СССР до Ліги Націй. Швайцарський уряд погоджується з поглядами прилюдної опінії. През. Мотта сумнівається, чи СССР буде сповнювати як член Ліги обовязки наложені на членів. Ліга Націй дуже ризикує. Коли СССР закине своє вороже становище до Ліги, то вияснення тієї зміни треба шукати в подіях на Далекому Сході. Швайцарія не може піддержувати акції, яка піднесе престіж СССР, що його тепер ще не має.

ОСТОРОГА ШВАЙЦАРІЇ.

Alea iacta est — жереб упав. Швайцарський нарід сподіється, що на випадок прийняття СССР до Ліги, Женева стане вогнищем руїнницької пропаганди. Тому хочемо відограти ролю того, який остерігає. Будемо далі слідкувати, бо такий наш обовязок. Покищо вдоволяємося здогадом, що СССР приступаючи до Ліги, не осягне одноголосности. Вхід не буде однозначний із забутттям минулого большевиків, ні не буде тріюмфальний. Швайцарія прийме рішення загальних зборів Ліги холоднокровно.

Делегат Португалії заявив, що засади СССР є суперечні зі засадами цілого світу. Тому Португалія буде голосувати проти прийняття СССР до Ліги.

Бельгійський міністр закордонних справ Жаспар заявив, що Бельгія не вдержує дипльоматичних взаємин з СССР кермуючись мотивами, подібними до мотивів швайцарського уряду. Одначе Бельгія не хоче утруднювати зусиль трьох великих держав і тому здержиться від голосування.

Міністер закордонних справ Голяндії Греф заявив, що буде голосувати проти СССР.

МІН. БАРТУ ВИБІЛЮЄ БОЛЬШЕВИКІВ.

Мін. Барту полемізував з доказами през. Мотти. На його думку треба залишити на боці протилежню доктрину політичної системи та справу передвоєнних довгів для добра Ліги і миру. Розуміє побоювання мін. Мотти і през. Де Валери за свободу совісти та релігії. Одначе думає, що лекше буде говорити про ці справи, коли СССР буде вже членом Ліги. До внутрішніх справ іншої держави не хоче вмішуватися. Стверджує, що Росія перебула від часу Леніна до тепер деяку еволюцію. Доказом — приступлення СССР до Ліги. Коли СССР відповів би загальниками, мін. Барту не піддержав би кандидатури большевиків. Одначе коли держава зі 160 міліонами населення бажає приступити до Ліги, погоджуючися з договором Ліги, треба піддержати приступлення СССР до Ліги. Більшість держав погоджується з опінією Франції. Годі собі уявити, щоби чотири великі европейські держави, Франція, В. Британія, Італія та Польща, піддержували СССР без глибшої застанови.

Мін. Іден заявив, що В. Британія бажає поширення впливів Ліги і тому голосує за принаттям СССР.

Делегат Італії бар. Альоізі прилучився до тези Франції та В. Британії.

ЗАЯВА МІН. БЕКА.

Польський і большевицький уряди вдержують безпосередні взаємини. Заключили низку договорів у справі агресії. Дипльоматичні документи доказують щирість мирової тенденції обох урядів. На основі наших безпосередніх взаємин Польща займає прихильне становище до вступу СССР до Ліги з метою зміцнення міжнародньої співпраці.

За принятттям СССР до Ліги віддано 38 голосів; проти три голоси. Здержалися від голосування: Бельгія, Люксембурґ, Арґентина, Куба, Нікараґуа, Перу і Венезуеля.

ці. У висліді забрали багато паперів, опечатали консисторську канцелярію й реґістратуру та поставили „караул".

На другий день, у неділю, служив митрополит службу Божу в намірення папи Венедикта XV., що саме вступив на престіл. Після Служби Божої митрополит лежав довго перед Царськими воротами хрестом, а опісля оповістив про вступлення на Петровий престіл нового Первосвященика Католицької Церкви.

В церкві було повно російських старшин, сиділи навіть у крилошанських сталях, прислухувалися й приглядалися, а при відході митрополита підійшли й цілували його перстень.

Дні 14. і 15. вересня виповнила ревізія в реґістратурі. Особливо розшибалися за одним актом, що — як опісля виявилося — був повідомленням митрополії про іменування кардинала Ледоховського префектом „конґреґації для поширення віри".

Того самого дня (15. вересня) около 11-ої перед полуднем прийшов більший відділ війська, обставив усі виходи палати, а на поверсі біля кожних дверей станув теж „караул". Старшина, що привів військо, заявив Владиці, що він з цієї хвилини інтернований.

Митрополит передав владу, опіку над Єпархією й над домом о. офіціялові Білецькому. В палаті лишили росіяни о. капеляна Демчука та брата Йосифа Ґродського, яких зовсім відокремили від Архієрея. Жандарми пильно стерегли цього, щоби митрополит не міг з ніким розмовитись ні листуватись. До каплиці на молитву, Службу Божу і до саду вільно було виходити лише в товаристві жандарма.

(Докінчення буде).

З українського життя в Румунії.

ВИДАЛЕННЯ 24 УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ ЗІ СЛУЖБИ.

„Крядінца" з 9. вересня ц. р. подає таку вістку: Обласний інспекторат дістав учора письмо з міністерства освіти, у якому подається до відома інспекторатові, що мінастерство суспендувало зі служби 16 українських учителів зі сторожинецького повіту і 8 з черновецького. Їм доказано, що вони робили ірредентистичну пропаганду в північній Буковині. Названі учителі дістали від ревізорату таке повідомлення про їх віддалення:

„Згідно з наказом міністерства освіти ч. 134.967/34 з 25. серпня суспендується вас з учительської служби за Ваше вороже становище супроти держави й румунського народу. Заразом повідомляємо Вас, що Вас не запишеться в платничі лісти, ані не виплатиться платні за місяць серпень ц. р.

Цей драстичний засіб викликав глибоке враження серед українського населення і живий відгук у рядах українських учителів на північній Буковині".

•

„Дойтше Тагеспост" (Чернівці) з 8. вересня ц. р., подаючи вістку про видалення українських учителів, пише:

„Передісторією цих віддалень малиб бути напади в одній зі столичних газет, що їх на кожний випадок здалосяб провірити. Бож відомо й доказано, що тутешній справоздавець названої газети має просто манію переслідування меншин. Йому нераз доказано явну брехню про буковинські меншостеві справи. При провірці таких газетних вісток, що їх метою є затроювати атмосферу, треба бути осторожним.

Між суспендованими учителями є був. посол Андрійщук, що має ордер „Корона Румунії" і б. підревізор Алексиєвич, обидва члени румунської нац.-цараністичної партії".

Всі суспендовані учителі внесли спротив до міністерства освіти. Колиб міністерство освіти вагалося направити цю несправедливість, то згадані учителі в судовій дорозі добуватимуться своїх прав.

Проти незаконного видалення українських учителів зі служби запротестував посол д-р Вол. Залозецький телеґрафічно в міністерстві освіти й виїхав негайно до Букарешту, щоб інтервеніювати в їх справі.

„СПРАВА З ІРРЕДЕНТИСТАМИ".

Під таким наголовком містить „Гласул Буковіней" статтю пера Шербана Влада. У ній займається автор українською меншістю на Буковині. Він пише: „До льояльности української меншости до румунської держави не мали ми ніколи великого довіря. Якийсь час давали ми себе тримати запевненнями льояльности українців. Ми румуни залишили питання льояльности чи нельояльности часові, а в душі бажали собі, щоб ми жили в мирі з усіма гістьми, з якими звязав нас на якийсь час 1918 рік. Та цю надію розбило недавно тому притримання українського ірредентиста з Галичини на Черемоші. При ньому знайдено по українськи тайним письмом писаний лист до одної високої політичної особи. Що сьогодні є ще стільки урядовців і священиків української меншости, можемо завдячити тому, що ми румуни називаємо рівністю всіх громадян перед законом.

Тепер, коли ми знаємо голу правду, не можемо не привитати всіх заряджень теперішнього уряду, як: іспитів з румунської мови для урядовців національних меншин, ревізію іменувань, видалення небажаних і непевних урядовців і т. п.

Суспендування 24 українських учителів треба вважати високопатріотичним актом міністерства освіти".

Осьтак нахабно пише шовіністичний румунський орган про українців Буковини, які ще нині творять більшість у тому краю!

Ще в справі урядової мови гр.-кат. парох. урядів.

Нам прислали таке письмо повітового старости в Жовкві:

Starostwo powiatowe Żółkiewskie.
Nr. AW. 1/65/34. Żółkiew, dnia 31. sierpnia 1934.
Korespondencja Urzędów stanu cywilnego z Władzami Państwowemi w języku niepaństwowym.

Do Przewielebnych Księży-Proboszczów obrz. gr.-kat. jako Urzędników stanu cywilnego w powiecie Żółkiewskim.

Sąd grodzki w Mostach Wielkich zawiadomił, że niektórzy Wiel. gr.-kat. Proboszczowie tamt. rejonu sądowego używają w korespondencji, prowadzanej z Sądem — jak Urzędnicy stanu cywilnego — to jest prowadzący metryki — języka niepaństwowego.

Wobec tego mam zaszczyt podać do wiadomości Przewielebnych Księży Proboszczów, że sprawa prowadzenia ksiąg metrykalnych oraz języka, w jakim mają być prowadzone metryki i w jakim języku mają Proboszczowie, jako urzędnicy stanu cywilnego, korespondować z władzami państwowemi, uregulowana jest dawnemi przepisami austryjackiemi, wydanemi przez powołane władze państwowe, bez jakiejkolwiek ingerencji władz kościelnych.

Według tych przepisów prowadzenie metryk, jako funkcja państwowej administracji, zostało poruczone uniwersałem z 20. lutego 1. (Zb. ustaw Pillera str. 30) odnośnym Ks. Proboszczom pod nadzorem władz administacyjnych.

W całym szeregu późniejszych dekretów i rozporządzeń nadwornych, gubernialnych i ministerjalnych wydano dla Proboszczów dalsze szczegółowe przepisy co do sposobu prowadzenia ksiąg metrykalnych, ich parafowania i potwierdzania, zarządzenia dodatkowych wpisów i sprostowania metryk, oraz nadzoru władz administracyjnych nad ich prowadzeniem.

Od tego czasu prowadzą proboszczowie odnośne księgi metrykalne w poruczonem przez Państwo zakresie działania.

Księża Proboszczowie więc, pełniąc funkcje prowadzących metryki (urzędników stanu cywilnego), są publicznymi funkjonarjuszami, przeto w korespondencji urzędowej w tym charakterze z państwowemi władzami i urzędami mają używać języka państwowego.

Księgi metrykalne w myśl postanowienia obwieszczenia b. Namiestnictwa z 25. IX. 1875 r. Dz. U. Kr. Nr. 66, mają być prowadzone w języku łacińskim.

Przepisy powyższe obowiązują po dzień dzisiejszy, albowiem ani ustawa z 31. VII. 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 73. poz. 724. o języku państwowym i języku urzędowania rządowych i samorządowych władz administracyjnych, ani Konkordat zawarty ze stolicą Apostolską nie zawierają żadnego postanowienia, któreby bezpośrednio lub choćby pośrednio zmieniało dotychczasowe przepisy.

W związku z powyższem zechcą Wielebni Księża zastosować się do udzielonych Im wyjaśnień.

Starosta powiatowy:
(Jan Emeryk).

ХОЛЄРА В ІНДІЯХ.

КАЛЬКУТА, 18. 9. ПАТ. Пошесть холєри шириться дальше, хоч влада розпорядила енерґійні протизасоби. В останньому тижні занотовано 11.600 випадків, з яких 7.500 було смертельних.

ПОВІНЬ В ІНДІЯХ.

КАЛЬКУТА. 18. 9. ПАТ. Ріка Ґанґес та її доплили виступили з берегів. У Дінапоре вода залляла 650 кв. км. Багато тисяч домів стоїть під водою. Коло 100.000 людей пошкодованих наслідком повені.

Крівавий напад на потяг.

ЛЬОНДОН, 18. 9. ПАТ. На залізничій лінії Муклен-Щрін 150 бандитів напало на потяг, зложений з одного особового ваґону і 15 вантажних. Після 3-годинного бою бандити відступили. Наслідком стрілянини вбито 16 осіб, між ними 3 японських поліцистів і 5 подорожних. Ранених є 15 осіб, з того 5 японців. Бандити також залишили багато вбитих.

—o—

Ізоляційний табор для страйкарів.

НЮ ЙОРК, 18. 9. ПАТ. Відділи національної ґвардії приступили до масових арештувань робітників, які вичікують під фабриками в стейті Джорджія. В Атлянті розпочали будову ізоляційного табору, в якому будуть осаджені всі арештовані у звязку зі страйком.

Залицяння і лайки.

До характеристики комуністичних спроб утворити єдиний пролетарський фронт.

Як ми вже про те в свому часі писали, Комуністичний Інтернаціонал наказав усім своїм секціям, тобто комуністичним партіям по всіх європейських країнах, звернутися до поодиноких соціялістичних партій з предложенням порозуміння та створення єдиного пролетарського фронту для боротьби з фашизмом. Мовляв, не хоче замирення і співпраці „соціялфашистівський II. Інтернаціонал", то ми зробимо це поза його плечима, як частинно вже зробили у Франції. Давна комуністична тактика, розрахована на внесення ферменту в ряди зорганізованого робітництва, що не поклоняється московським ідолам.

З великим розмахом і в дуже приспішеному темпі приступила до реалізування цього приказу Комуністична Партія Польщі. Немовби тим робом хотіла себе зреабілітувати в очах Москви за Воєвідського, Сохацького, Скарбека і Жарського, вожаків польського комуністичного руху, що найшли захист у межах СССР, а згодом їх розстріляно під замітом... провокаторства.

Пропозицію замирення і спільної акції одержали всі соціялістичні партії в Польщі, та провід професійного руху. Крім паперових пропозицій, комуністи розпочали підступну диверсійну акцію серед робітничих організацій, головно серед організацій молоді та по поодиноких професійних союзах. Видно асекуруються на той випадок, коли проводи соціялістичних партій відкинуть їхні залицяння.

Становище соціялістичних партій досі невідоме. На основі деяких статтей у центральному органі ППС „Роботніку" можна припускати, що польські соціялісти займуть неґативне становище. Не улягає найменшому сумнівові, що ця сама доля стріне комуністичну пропозицію і до українських соціялістів.

Найновіший комуністичний маневр у справі замирення і спільної акції з робітництвом, що стоїть під кермою II. Інтернаціоналу, як і всі попередні не є позбавлений дуже характеристичної для комуністичної тактики [illegible]ральности. У той сам час, коли соціялістичні партії отримали мирові пропозиції, ця сама Комуністична Партія Польщі і її підвідділ Комуністична Партія Західньої України розкинули по краях летючки, присвячені двацятиліттю світової війни. Осуджуючи виновників світової війни, летючка „не злим і тихим словом" згадує теж і тих, з якими хоче робити один фронт.

Читаємо таке:

„У ганебній, подлій роботі постачання буржуазії і її урядам гарматнього мяса відограли передову ролю крім явних націоналістів і шовіністів в роді Галущинського і [illegible] Усусусів... соціялдемократичні „вожди", провідники II. Інтернаціоналу Вандервельди, Шайдемани, Адлери, Дашинські і Ганкевичі."

Але властива ціль летючки це не згадка про час зперед двацяти літ. Ні. Її властива ціль це вказання, щоби не допустити до інтервенційної війни проти Радянського Союзу. І читаємо такий куртуазійний зворот знову під адресою „соціялзрадників":

„Ті подлі зрадники, ті Недзялковські, Жулавські, Ганкевичі, Старосольські, котрі в 1914 і 1920 році посилали робучий народ на різню..., тепер ведуть брехливу нагінку проти мирної закордонної політики СССР."

Цікаве. І до тих „подлих зрадників" звертаються тепер комуністи із закликом до співпраці.

Кольонізація в Парані

Корисні умовини для українських емігрантів.

„Український Еміґрант" приносить деякі інформації про кольонізацію в Парані, які одержав від о. М. Шкірпана ЧСВВ, що вже довгі роки перебуває в Бразилії і добре обзнайомлений з бразилійськими відносинами. На вістку, що бразилійський уряд поселює родини на кольонії Маркес Абрантес, о. Шкірпан їздив спеціяльно до Куритиби, щоби на місці розвідатись про умовини кольонізації. Тут він ствердив, що кольонізація відбувається далі. Наділ дістає родина на сплати. Сплачувати можна 8 літ. Якщо родина має готівку і за землю зараз платить, тоді може дістати другий двацятьгектаровий наділ. Коли в родині є дорослий син, він може взяти на себе окремий наділ.

Земля на кольонії Маркес Абрантес дуже добра, клімат здоровий і води піддостатком. Від Куритиби до кольонії 90 клм. Але дістатися там можна дуже легко, бо Куритиба получена з Маркес Абрантес битою дорогою. Це має велике значіння, зокрема в часі великих дощів, бо кольоністи без перерви можуть доставляти свої продукти до міста. Що значить в Бразилії добра дорога, сказати можуть кольоністи з інших місцевостей, де таких доріг нема і коли зачнуться дощі, кольоністи не можуть нікуди рушитися. Досі на кольонії Маркес Абрантес поселилося яких 80 родин. Між ними є девять родин українських. На тій кольонії уряд думає поселити понад 2 тисячі родин а навіть поширити простір кольонії, якщо зайде потреба.

Українці, на думку о. Шкірпана, що думають їхати до Бразилії, повинні мати на увазі Маркес Абрантес. Ще в останніх навіть часах приїзджають до Бразилії українські еміґранти, які або осідають в місті, або їдуть до своїх знайомих, гадаючи, що там дістануть землю за дешеві гроші чи на сплати. Ті, що осідають в місті з думкою найти працю, скоро розчаровуються. Бразилія має піддостатком робітників, які місяцями чекають на працю і з трудом її дістають. Щож говорити про нових еміґрантів, які щойно приїхали, не знають ні мови, ні звичаїв, ні куди звернутися за працею. Такі еміґранти дуже бідують і їх положення незавидне.

Так само не все добре на тім виходять ті, що їдуть на старі кольонії до знайомих. На старих кольоніях земля дорога і на сплати її не дають. Еміґрант лише стратить ті гроші, які привіз зі собою, а потім сам не знає, куди діватися.

Найкраще ще відразу осісти на нових кольоніях. Земля там дешева, а крім того ті, що осідають на землі кольонії Маркес Абрантес, можуть заробити при будові дороги. Українські родини повинні брати землю біля себе, щоби творити скупчені осередки. Це є тим корисне, що краще можуть порозумівматися, помагати собі, спільними силами вибудувати церкву і школу.

Інформації о. Шкірпана є тим цінні, що бразилійські відносини йому добре відомі і життя українських переселенців він постійно оглядає.

—o—

Крівавий страйк.

МАНІЛЯ, 18. 9. ПАТ. Кількасот робітників страйкарів з фабрики циґар заатакувало поліцію, яка охоронювала робітників, що працювали у фабриках. Прийшло до сутички, в якій двох робітників убито і 19 ранено.

—o—

По широкому світі.

— В Горішній Австрії арештовано 400 комуністів і соціял-демократів, з яких більшість засудили наглою процедурою.

— У Шанкайтьан застрілено шефа німецької жандармерії.

— У Відні розпочалася міжнародня сесія поліційної комісії при участи делеґатів 23 держав.

— У Гей-Го, як повідомляють з Мукдену, страчено 14 китайців під закидом державної зради та за участь у боях проти манджурських і японських військ.

— За вісткою із совітського джерела в столиці Манджу-Ко побстанці вхопили міністра Сан-Ці-Шоу і двох його синів.

— Маршал Петен вернувся до Парижа з поїздки по східних кордонах Франції на інспекцію твердинь.

— Мін. Барту їде 15. жовтня ц. р. до Риму.

— Посол Анрі Фужер заявив міністрові Барту, що внесе інтерпеляцію, чому Франція не веде переговорів з СССР у справі сплати царських довгів.

— До Ради Ліґи вибрали Чіле, Еспанію і Туреччину на три роки.

— „Інформасіон" довідується з Берліна, що в тамошніх політичних колах велике враження зробила вістка, що Літвінов буде предсідником ради Ліґи Націй в часі від січня до травня 1935 р., коли Ліґа буде займатися справою плєбісциту в Сарському басейні.

— У Відні арештувала поліція Германа Новбахера та його дружину. Арештований був провідником австрійсько-німецького фолькобунду.

Конгрес Комінтерну в'дложений.

Як повідомляють з Москви конгрес Комінтерну, скликаний на 19. ц. м., відложений на необмежений час. Відложено з наказу Сталіна. Делегатам з провінції, що приїхали вже до Москви, звелено вертатися негайно додому. Відложення конгресу Комінтерну стоїть у звязку з принятїям Совітів до Ліги Націй.

—o—

Велика змова в Еспанії.

МАДРИД, 18. 9. ПАТ. Правий щоденник „Інформаціонес" подає сензаційні вістки про змову соціялістів з комуністами проти уряду. Змовники рішились повбивати всіх міністрів підчас перенесення тлінних останків кап. Ґаляна і Фернандеса, яких розстріляли за змову републиканців. На випадок перемоги змовників, владу обняв би Лярґо Кабалєро, який утворив би свій уряд.

НОВИНКИ

— **Василь Ґресяк, веде далі** свою кравецьку робітню, при вул. Сикстуській ч. 23. у подвірі III. сходи I. пов. 323 2-20

— **Готові убрання,** плащі, губертуси, візитові штани, мундури військової підготови та футряні покриття найсолідніше і найдогіднїше купиш у фірмі А. Віттельс, Львів, Рутовського 7, напроти катедри. Переконайся особисто і оглянь виставу. 20/30.

— **Нове число „Жорен"** з дня 18. вересня приносить актуальні ілюстрації та фейлетони. Подорож до Женеви міністра Барту з Літвіновим відбувається з перешкодами; міни їх прекомічні і ситуація теж майже весела. Як виглядають повакаційні настрої про це навіршував 6 строф відомий віршописець Ака. У рубриці „Кажуть" маємо 8 сплїток, з яких деякі можна навіть перевірити. Осїй Гольтїпака присилуваний головним редактором написав політичну передовицю під багатонадійним заголовком „Політика без перспектив". Поруч усміхаються еротичні вірші, вкрадені з жіночих альбомів. Чотирьох чільних львівських кавалерів довідується з розпукою про заручини архикнязя Оттона з італійською княжною. Гіякинт Брунька теж займає дипльоматичне становище до вступу Совітів до Ліги Націй. Два дрібні образочки нагадують весняну ідилю. Якийсь анонімний гуморист (може сам редактор) тішиться Львовом і його сензаціями. Тиберій Горобець розмовляє в цирку зі слонями. Паліїв у Люнапарку вчиться стріляти. Сільські дівчата їдуть як експонати на Східні Торги. Панько Затирка у листі до редакції описує свої „східноторгові" враження. Як виглядає Літвінов у Марієнбаді теж варт подивитися.

— **Електрівня в Янові н. Серетом.** Повітовий виділ в Теребовлі приступив до будови електрівні в Янові коло Будзанова на ріці Серет. Електрівня буде доставляти електричної сили також Копичинцям.

— **Обмеження еміграції до Бразилії.** Бразилійський уряд видав новий декрет, що обмежує еміграцію до Бразилії. Для поодиноких країв декрет устійнює річну квоту. Виконний розпорядок нового декрету ще точно незнаний. Всі еміґранти до Бразилії мусять мати візвання (термо) бразилійської влади. Крім того мусять предложити чек на 3.000 мільрейсів від кожної особи повище 12 літ і на 2.000 мільрейсів пониже 12 літ. Чеки має виставити якийсь банк у Бразилії. Новий декрет не обмежує виїзду родин на кольонії в Бразилії. Ця справа буде унормована окремими приписами. За ближчими інформаціями треба звертатись до Т-ва опіки над українськими еміґрантами у Львові (вул. Вишневецьких ч. 4.).

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тяганні Держ. Кляс. Льотерії впали виграні на такі числа: 10.000 зол. на ч. 41660 82997 148411 ч. 157933. 5.000 зол. на ч. 57394 104937 31862 35311 150051. 2.000 зл. на ч. 8455 33180 32879 36246 68165 62236 73502 114558 116094 120118 137204 143382 154904 15601 28736 38932 41679 47376 53531 104394 113998 122762 129174 149219. 1.000 зол. на ч. 20694 26619 29586 31565 34363 47031 66139 71482 107941 120715 136815 148042 149173 159212 161052 165165 6356 17737 26180 27846 30305 39426 40247 51431 55957 50004 61456 63778 81268 97038 103852 107734 108818 112464 115548 118258 126927 128642 135622 148859 151815 163708 164130 168997.

— **Закордонні телеграми.** Перонова пошта на всіх вузлових стаціях у Польщі вже приймає телеграми до закордонних країв.

— **„Дом Людови".** У селі Худиківцях пов. Борщів збудували „Дом Людови" завдяки підмозі тернопільського воєводи Марушевського, старости Валєвича і К. О. П-у. Будова тягнулася цілий рік.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Большевики в Лізі Націй.

Був у сусіднім селі чоловік, Короп називався. Мав темну шкіру, темні очі, темне волосся, а ще темнішу минувшину. За молоду крав, кажуть, коні (російська границя недалеко, то й інтерес ішов!), потім пляни укладав, а накінець тільки „надавав" крадіж і помагав перепродувати. Непевний був чоловік, раз, говорять навіть спільника забив, коли ділились добичею.

Зібрав він з того свого ремесла чималий маєток, прикупив поля, гарні будинки поставив, пасіку розвів і почав жити життям спокійного хлібороба.

Спершу люди бокували від нього, кінською мачухою прозивали, а далі перестали, мов забули. Не дуже їм на руку було памятати — той гроші позичив, цей насіння на засів, тамтой соломи на переднівку. А найбільше задля роботи, бо безлітний був, а робітних рук потребував.

Поростав Короп у пиху і повагу, як гуска в піря. Вже й у церкві наперед перепихався і на громадських сходинах голос забирав, а далі здоровити перестав.

Бувало сидять люди на рові в неділі, балакають. А він надійде, шапку з голови та чемно:

— Слава Ісу.

— На віки слава — бомкне хтось під носом, немов стидаючись.

А тепер іде, люди сидять, а він ні вусом не моргне. А як і скаже, то всі гуртом, та швидко, немов навипередки:

— Слава на віки.

Так воно тягнулося може рік, може два, аж одного дня прийшла до нашого села вістка. Та така незвичайна, що спершу ніхто вірити не хотів. Аж посилали умисного післанця, щоб довідався.

Приходить назад післанець і каже: правда.

Воно й справді так було. Тільки старий війт помер, а Коропа війтом вибрали.

— І деж тут правда на світі! — казали в моїм селі і аж спльовували.

А старий Калита, найстарший чоловік у селі тільки головою похитував:

— Не кричіть! Бо якби він у нас жив, то теж був би війтом. Така вже правда на світі.

Галактіон Чіпка.

— **Львівські археольоґи в СССР.** Археольоґи проф. Сулімірський та асистенти д-р Маєрський і д-р Смішко виїхали до СССР для студій руїн Москви, Харкова, Києва, Криму, Кавказу і т. д.

— **За знущання над вояками.** Перед військовим судом у Львові розпочалася розправа проти пятьох підстаршин 14. п. уланів, обвинувачених у знущаннях над вояками. Перед судом станули вахмістр Пшибила, плютоновий Ґунь і капралі Пренкевіч, Вернаш та Косцюк, які допускалися зловживань довший час, бо мальтретовані вояки боялися повідомити про це своїх старшин. Аж коли один з них наслідком побиття знайшовся у шпиталі і звірився з тим одному військовому жандармові, який теж лежав у шпиталі, цей повідомив про все військову владу, а вона потягнула згаданих пятьох підстаршин до відповідальности. До розправи покликано 40 свідків, які викажуть, як відбувався вишкіл вояків при 14 п. уланів у Львові. Обвинувачені признались почасти до вини, мовлячи, що мусіли так робити зі службових оглядів.

— **Львівська хроніка.** 19. вересня ц. р. приїде до Львова 15-ть німецьких журналістів. — На Гетьманських Валах якась мати підкинула 2-літ. хлопчика. — До шпиталю привезли Пан. Кравця з Жовтанець, якого на дорозі поранили ножами два знайомі, що їхали з ним, забрали йому готівку й викинули його на дорогу.

— **Душогубство в Давидові.** На весіллі в домі Францішка Саткевича в Давидові пов. Львів був гостем хорунжий польського війська Йосиф Сеправський зі Львова. Не понутру було це місцевим парубкам, які почали його провокувати, а коли Сеправський вертався у ночі на залізничу стацію, напали на нього в полі. Хорунжий вистрілив тричі в повітря, а коли нестало дальших набоїв, парубки кинулися на нього з ножами і покололи. Змасакрованого відставлено до військового шпиталю у Львові, де він наслідком глибокої рани в груди незабаром помер. Поліція арештувала Станислава Лякройца, Юзефа Доньца і Стефана Кмеця, які напали були на Сеправського. Село Давидів заселене майже самими поляками і знане в цілій околиці з диких обичаїв.

— **Повітовий виділ перед судом.** В окружному суді в Чорткові розпочалася розправа проти урядовців повітового виділу в Чорткові за ріжні касові зловживання. До судової відповідальности потягнені: б. вахмістр Вацлав Ковальчук, б. інспектор Гіп. Лукасевич, б. урядовець Фр. Яремкевич і б. секретар пов. виділу Люд. Гльондт. До розправи, що потреває два тижні, покликано кількадесять свідків.

— **Їзда до Південної Америки дешевша.** Корабельні карти до країв Південної Америки в останніх часах значно подешевіли. Корабельна карта до Арґентини, Бразилії й Уруґваю коштує тепер 775 зол. від особи понад 10 літ, а не як досі 950 зл.

— **Небезпечні горільники.** В селі Жарів пов. Рівне згоріли три господарські загороди. Дохоження викрило, що пожежу викликали Федір Калинюк і Ілля Бондарець, які виробляли в стодолі самогонку. Обох арештовано.

— **Медведиця в Скільщині.** Місяць тому на Івана Полянчика та його жінку Катерину з Головецька напала в лісі медведиця і тяжко їх покалічила, так що обоє лежать у стрийському шпиталі. Минулого тижня та сама медведиця роздерла на смерть одну жінку біля Славська. А 17. ц. м. бачили її в Зелемянці, але вже з двома медведятами. Вона порпала на цвинтарі для худоби а потім рушила під село. Селяни вирушили проти медведиці зі сокирами та вилами, але вона тимчасом щезла в лісах.

— **Краєва хроніка.** В Підбірцях пов. Львів арештовано шлюсаря Семена Яремка, що виробляв фальшиві однозолотові монети і пускав у Львові. — До церкви в Отинії пов. Товмач вломилися злодії і вкрали скарбонку з грішми. — На терені Пнів-Любіжня попали в часі верчень на богаті нафтові джерела.

— **Траґедія жінки.** В лісі біля Холму знайшли тіло жінки у віці коло 35 літ а біля неї ручну торбинку з залізничим білетом із Влодави до Луцька. Згодом стверджено, що на стації в Холмі вона залишила валізу з ріжними річами. Секція тіла виказала, що вона отроїлася якоюсь рідиною. Дальше викрито, що це Зенаїда Марко, дружина москвофільського діяча у Львові, яка останні два місяці провела на Волині. Звідтіль повідомила одну знайому у Львові, що рішила відобрати собі життя. Нещасна з чоловіком не жила.

— **Раціональний шкільний речинець.** Наука в народніх школах в Австрії розпочалася 18. вересня ц. р. В середніх школах розпічнеться щойно 20. ц. м. В тім самім речинці розпочався шкільний рік у Румунії. У нас звелено шкільній молоді дуситися серед спеки ще від 20. серпня.

— **Летунська катастрофа.** Як повідомляють з Праги, біля Кральового Градца впав з висоти 500 метрів літак, пільотований військовим старшиною. Пільот і його товаришка погибли на місці.

— **Ріжні вісти.** В Одесі, Севастополі та Ялті шириться епідемія холери. — У Сан Себастіяні влада замкнула касино гри. Еспанський міністр внутрішніх справ заявив, що доки він при владі, в Еспанії не буде касина гри. — В Австрії протестують прихильники опери проти поїздки віденської опери до Полудневої Америки.

— **Резерват природи на Дал. Сході.** Як повідомляють з Хабаровська, московська академія наук влаштувала в тайзі Дал. Сходу охоронний резерват природи на величезному просторі. Живуть там зебри, тигри, медведі, лиси і т. п. Крім того спробують зааклїматизувати там априкози, сливки, виноград і штучну культуру лікувальної ростини ґензенґ. Науковим провідником резервату є член академії Комаров.

Національну свідомість ширить українська книжка і преса, тому жертвуйте датки на купно книжок для наших братів на заході.

Хорватська брошура про Україну.

Признання еп. Нярадія для видавництва.

Загребське видавництво „Моск" — Модерна соціяльна кніжніца — (Модерна Соціяльна Бібліотека) видало брошуру про Україну. Наголовок її „Украйна у панджама звієрі" („Україна в кигтях звірів"). Окладинка брошури з двома трикутниками: жовтим і блакитним, надає брошурі приманчивого вигляду.

Загребський щоденник „Грватска Стража", реферуючи про брошуру, зазначує, що ці барви — це національні українські барви та додає: жовтий лан збіжа, блакитне небо.

Вже побіжне перелистування брошури, що поділена дуже наглядно на багато розділів, зі статистикою та одним рисунком, переконує, що це солідна праця для поборювання марксистської пропаганди серед хорватського народу.

„Україна доцет!" — можна сказати з повним правом, тому треба дати брошуру в рука

хорватським селянам, — кінчить згаданий рецензент.

Досі згадане видавництво видало девять брошур, при чому брошура про Україну видана найгарніше з них.

*

Єпископ д-р Діонізій Няраді прислав до редакції „Модерної Соціяльної Бібліотеки“ такий лист: „Будь ласка, пішліть мені 50 примірників брошури про Україну. Брошури ті з кожним днем кращі. Лише спокійно вперед з Богом! Здоровлю та благословлю всіх, що беруть участь у праці! — *Д-р Діонізій Няраді*“

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: „ПАННА МАЛІЧЕВСЬКА“, песа на 3 дії *Г. Запольської.*

Відновили цю песу більше як по 20 літах. Вона має у деяких зворотах та соковитих порівнанях трохи запаху з львівських передмість, бо зрештою це майже загальнолюдська проблема. Неодин скаже, що нині вже ґімназисти так не кохаються і театральні-артистки не дивляться на життя так само. Це не закид авторці. Запольська створила живі типи, підглянула дуже характеристичні моменти своєрідної суспільної моралі і сумніваємось, чи розвиток радія, летунства та кіна так дуже змінив ту основу, яку вона змалювала у своїй неорівняній пані Дульській.

Нинішнього глядача томить совісний побутовий малюнок без телефонів і телеграм, що приспішують темпо успіхів і катастроф. А проте ці побутові малюнки з реальними типами живуть у нашій уяві довше, ніж зручно складені комедії. І нині, по всьому світі, як колись, дівчата, переживають ті самі трагедії, що львівська кандидатка на сцену панна Малічевська: доброї вдачі, інтелігентна, гарна і навіть чесна, а засуджена на сумнівну поведінку своїми обставинами, з якими не має сил боротися.

Виставили песу дбайливо і вечір не був утрачений. Інше діло, що неодна дрібна роля вийшла би зовсім інакше, якби її грав добрий артист. Головні ролі мали Дзевонська та Ґутнер, бездоганні, епізодичну — Вежеєвська, що дала незвичайну креацію. Бракувало режисера, що у всій песі вмів би підкреслити нюянси, на яких вона збудована. *м. р.*

СПОРТ.

Л. К. С. — У. С. С. К. 7:0.

Дружинові ситківкові змагання покінчились високою виграною Л. К. С. Змагуни переможної дружини перевищали усківців передовсім технічно і тільки Хамула зумів у поодиноких грах добути по сетові. Із переможців найліпший був Рожанковський і хоч у не надзвичайній формі, всеж таки його умілости вистали, щоб запевнити собі три перемоги. Кулечко грав добре і лиш через злу тактику віддав багато гор. Струмінська тільки у першому сеті була приневолена до завзятої боротьби, другий уже пройшов їй без труду. Технічні вислідн: Рожанковський — Хамула 6:2, 4:6, 6:2. Рожанковський — Маруняк 6:2, 6:4. Кулечко — Хамула 3:6, 6:4, 6:0. Кулечко — Маруняк 8:6, 6:4. Струмінська — Ліщинська 10:8, 6:2. Струмінська, Рожанковський — Ліщинська, Хамула 6:3, 6:1. Кулечки Т. і Д. — Пачовський, Хамула 2:6, 6:2, 6:1. На першому місці подані змагуни Л. К. С-у.

СПОРТ У СТАНИСЛАВОВІ.

СТАНИСЛАВІВ. **Пролом — Раз Два Три 4:6 (3:4).** Змагання за мист. Б кл. Ворота для Пролому стрілив Якібчук 2 й Андріїшин 2, який цим разом грав на середині нападу, а не, як досі, на обороні. Судіював добре п. Татара. Змагання ті зачалися сензаційно: Пролом уже в десятій мін. вів 3:0! В тому часі дуже добре грав напад і поміч, не допускаючи противника до голосу. Та вистачило кілька блудів тактичних оборони (оба оборонці гуляли до ранку!) і слабий воротар пропустив 4 голі... Розловський може бути навіть дуже добрим воротарем, та щойно за рік-два, коли візьметься солідно до тренінгу, передовсім до руханки. В другій половині Пролом, граючи з вітром, має велику перевагу, противник завзято бориться та грізними спорадичними випадами здобуває ще 2 воріт, які воротар Пролому безнадійно пропустив. У тій частині гри Якібчук стріляє четвертого голя для Пролому з карного. В Проломі найкращий Керницкевич на сер. помочі і Якібчук, який нарешті позбувся безхосенного дріблінгу; добре грали Куліба й Андріїшин. Демяничук грає без завзяття й лініво. На дружині слідний, з малими виїмками, брак тренінгу.

Пролом II — Раз Два Три II 0:1 (0:1). Незаслужена програна другої дружини, яка цілий час пересиджувала під воротами противника та брак стрільця не позволив рішити змагань побідно. Добре грали лиш Фащевський та Атаманюк, який при тренінгу міг би бути дуже добрим грачем.

Станиславів — Калуш 3:1 (1:1). В репрезентації Станиславова грав Якібчук з Пролому.

ЗМАГАННЯ У. С. С

СТАНИСЛАВІВ. У. С. К. — **Ямниця 2:2 (2:1).** Змагання товариські. Для У. С. К-у ворота добув Кунцевич. У. С. К. міг ті змагання виграти, та недиспозиція трійки нападу причинилась до висліду нерішеного. Судія м-р М. Сеньо...

Змагання наколесників на трасі Станиславів-Отинія-Станиславів (65 км.) закінчились несподіваною виграною Блаженка (У. С. К.) у часі 2 год. і 22 мін. Фаворит Зубаль приїхав третій. Найпевніший переможець Гнатушка не стартував, бо д-р Хмилевський, по провірці, не позволив йому їхати. До біґу зголосилося 9-ох, по провірці лікаря вистартувало лиш 5.

Бельведер — Богородчани 5:0. Як пристало на містечко, Бельведер „розніс“ недільного противника.

Б. Д.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Юлій Верн: ПЛЕСОМ АМАЗОНКИ, мандрівнича повість для молоді в 2 томах. Переклав з французької мови Мирослав Капій. Накладом Михайла Таранька. Львів, 1934. Стор. 168 + 118. Ілюстрацій 32, роботи ґравера П. Бенетта. Вел. 8-а. Ціна 6 зол.

Теодор Курпіта: НА ДОСПІВАХ ВЕСНЯНИХ. — Книжка лірики. Рогатин 1934. В-во „Сині Дзвіночки“.

ЖУРНАЛИ.

ДАЖБОГ, журнал літератури і мистецтва. Львів, вересень 1934. Видає В-во „Українська Реклама“, з редагує колеґія. Зміст: Б. Кравців: Слово від молодих; Б. І. Антонич: Ранок юнаків; Праліто; О. Олійник: Божевілля Шаваліна; М. Чапельська: Пост скриптум; Л. Стаф: Молитва; К. Вежинський: Ранком; В. Слободян: Праця; М. Павліковська: Маріна; Н. Яхненко: Оповідання джиґуна; М. Андрієнко: Лист з Парижа; З того боку барикади; Сторінка літературної скандалістики.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, Львів, вересень 1934. Ч. 9. Р. VII.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник. Львів, вересень 1934, ч. 9. Р. VII. — Зміст: На окраю днів; І. Ольховий: Валютарне питання в Польщі; А. Жук: Про упорядкування сітки кредитової кооперації; І. Ступницький: Огляд однорічної праці кооператив з району П. С. К. Калуш за 1933 р.; В. Тотоміянц: Міжнародній Кооперативний Союз; Господарська хроніка; З преси і життя; Від редакції; Додаток: І. Витанович: Володимир Навроцький (1847—1882), перший український статистик-економіст у Галичині.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича.

Перемишль (Саля Робітничого Дому):

19. IX. Залізна Острога.

20. IX. Корнevільські дзвони.

З Перемишля їде театр до Яворова і Рави Руської.

Великий Міський Театр.

Середа, 19. IX. год. 7·30 веч. „Я переміг крізу“.

Четвер, 20. IX. год. 7·30 веч. „Я переміг крізу“.

Театр Ріжнородностей.

Середа, 19. IX. год. 7·30 веч. „Панна Малічевська“.

Четвер, 20. IX. год. 7·30 веч. „Панна Малічевська“.

ВИЯСНЕННЯ.

На численні запити Читачів, чому ми перестали оголошувати репертуар львівських кінотеатрів, пояснюємо, що це сталося наслідком непорозуміння на тему взаємних чинитьб зі сторони власників кінотеатрів і видавництва. До часу, коли справедливі домагання видавництва будуть заспокоєні, львівські редакції приневолені, на жаль, не поміщувати ні фільмових програм, ні рецензій.

Закордонне радіо.

Середа, 19. вересня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, 15·50 Для дітей, 19·00 „Дон Карльос“ оп. Верді, **Братислава** (298,8), 19·10 Легка музика, (гармонія), 19·35 „Якобін“ оп. Дворжака, **Париж** (1649) 20·45 Симф. концерт, **Білгород** (439,8) 22·15 Музика, **Люблянa** (569,3) 20·00 Спів, **Берлін** (356,7) 18·30 Камер. музика (трубні інстр.) 19·20 Нар. пісоньки, 20·10 Осінні поезії з муз., 21·00 Симфонія ч. 4 ф-моль Чайковського, **Гайльсберг** (291) 21·00 Концерт, 18·20 Дрезденський квартет, **Ленінград** (1224) 18·00 „Севільський цирульник“ оп. Россіні, **Будапешт** (549,5) 19·25 Спів, 20·35 Циг. музика, **Мілянo** (368,6) 17·10 Камер. концерт, **Рим** (420,8) 20·45 Вечір опер: 1) „Месе Маріано“ муз. ком. Джордана, 2) „Король“ оп. Джордана.

Четвер, 20. вересня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 13·10, 20·50 Концерт, **Братислава** (298,8) 20·35 Концерт, **Кошиці** (259,1) 13·55 Діточі сцени Шумана (форт.), **Мор.Острава** (259,1) 18·20 Нім. пісні, **Париж** (1649) 20·00 Лістів фестіваль, **Атльона** (531) 20·00, 21·15 Спів, 21·30 Нар. музика, **Білгород** (439,8) 19·00 Пісоньки, 20·30 Концерт симф. орх. кор. ґвардії, 22·30 Циг. муз. **Берлін** (356,7) 9·45 Для дітей. 20·15 Веселий вечір, **Кельн** (455,9) 13·00 Концерт, **Ляйпціґ** (382,2) 14·15 Тріо (ґ-дур Брамса), **Мінхен** (405,4) 20·10 „Фіделіо“ оп. Бетовена, **Будапешт** (549,5) 17·35 Циг. орх., 21·10 Два фортепяни, **Мілянo** (368,6) 11·30 Тріо, 20·45 „Ін Теора ді Леґенда“ оп. Рокка. **Рим** (420,8) 13·05 Тріо, 17·00 Вок. інстр. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 19. вересня 1934.

6·45 Ранішня авдиція. 7·50, 22·00 Рекламовий концерт, 11·57 Сиґнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Сільва рерум, мист. життя, 12·10 Легка муз., 13·00 Полудневий денник, 13·05 Хоральні фрагм. з опер Ваґнера, Верді, Мусорґського (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Економічні вістки, Збіж. біржа, 15·45 Театр. вісти, Сільва рерум, 15·55 5 хв. вітру від моря, 16·00 Муз. репортаж: „Серед сніжних велитнів“, 16·45 Для дітей: „Хвилинка запитів“, 17·00 Концерт (Ів. Раковський — Віоля д'амор), 17·25 „Осипа Нотейко“ (засуджені жінки), 17·35 Спів, фортепян, 17·50 Спорт. порадник, 18·00 Наука стенографії, 18·15 Симф. муз. (гр. пл.), 18·45 Відч. про фонд праці, 19·00 Минулі пісоньки в супр. форт., 19·20 Балачка, 19·30 Легка музика з гр. пл., 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Легка муз., пісоньки, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Світовий конґрес есперантистів у Стокгольмі, 21·40 Спів у супр. форт. 22·15, 23·05 Танк. й легка музика.

Четвер, 20. вересня 1934.

6·45 Ранішня авд., 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сиґн. часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Сільва рерум, мист. життя, 12·10 „Про двох таких, що вкрали місяць“ Корн. Макушинського (діяльоґ для дітей з музикою), 12·30 Концерт сальонової муз., 13·00 Полудн. денник, 13·05 З ринку праці, 13·10 Популярний концерт (гр. пл.), 15·30 Експорт, 15·35 Екон. вістки, збіж. біржа, 15·45 Легка муз., пісоньки, 16·45 Лекція фр. мови, 17·00 Театр Уяви: „Людвик XI“ песа Делявіня, 17·50 Листи та програми, 18·00 Сільва рерум, мист. життя, 18·05 Десяті роковини „На провесні“ Жеромського, 18·15 Форт., 18·45 Що читати? 19·00 Пісоньки, 19·20 Балачка: „Польща в бальонових змаганнях“, 19·30 Оперові арії (гр. пл.), 19·50, 19·56 Спорт. вістки, 20·00 Легка муз., веселі рецитації, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Популярний концерт симф. орх., спів (Ольга Шумська), 21·45 Штучні сіямскі брати, 22·15, 23·05 Танк. муз., 22·45 Пісні в вик. Е. Ґрота (гр. пл.).

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долярі у Львові у приватних оборотах 5·20 1/2 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 26·16, Париж 34.56 1/2, Берлін 211·30, Цюріх 172·56, Амстердам 358·00 1/2, Італія 45·39, Прага 22·00, Бельгія 124·20, Нюйорк кабель 5·22 3/8, Нюйорк чеки 5·21 3/4.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 18 вересня ц. р. з приводу вичікуючої тенденції цін на масло не ставить, а кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 л. молока	0·14 зол
1 л. сметани	0·60 „
1 к. яєць	2·55—2·60 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло оживлена, на молоко і сметану вдержана, на яйця сильна.

Маслосоюз повідомляє, що від 19. вересня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові (вул. Б. Гловацького 23):

Курята і кури	пріма	за 1 кг.	0·90	зол.
„ „	II кл.	„	0·65	„
Пантарки	пріма	„	0·95	„
Качки	I класа	„	0·80	„
„	II „	„	0·65	„
Індики	I „	„	0·95	„
„	II „	„	0·70	„

Тенденція спокійна.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.